

Kystverket
Serviceboks 2
6025 Ålesund

Rapport Haverskjæret, Vikna og Nærøy kommune, Nord Trøndelag - marinarkeologiske undersøkelser

Bakgrunn

I forbindelse med Kystverkets planlagte utdyping av Haverskjæret i Nærøysundet krevde NTNU Vitenskapsmuseet at det ble gjennomført en marinarkeologisk forundersøkelse av sprengningsområdet før endelig uttalelse kunne gis jf. vårt brev av 09.09.2010.

Undersøkelsen ble gjennomført i uke 44 i 2010, med dykking i området den 03.11, 04.11 og 05.11. Mannskap på prosjektet var prosjektleder David B. Tuddenham (NTNU Vitenskapsmuseet), feltleder Fredrik Skoglund (NTNU Vitenskapsmuseet) og feltassistent Lill-Anett N. Grongan (masterstudent NTNU Vitenskapsmuseet).

Om dykking i regi av NTNU Vitenskapsmuseet

All dykking i regi av NTNU Vitenskapsmuseet skal gjennomføres i henhold til Arbeidstilsynets forskrift om dykking Best.511 samt intern sikkerhetsforskrift ved NTNU Vitenskapsmuseet, sist revidert 6.juni 1999. I henhold til nevnte forskrifter kreves det at feltdeltagerne innehar minimum dykkesertifisering klasse S (Arbeidstilsynets sertifisering) med PADI Divemaster/CMAS*** eller bedre i bunn. Sertifisering skal foreligge med godkjent helseattest. Deltagerne skal ha tilfredsstillende dykkeerfaring før prosjektstart. Minimumsbesetning ved dykkeoperasjoner er iht. Forskrift om dykking best.511 tre personer med adskilte funksjoner i felt, henholdsvis som dykkeleder, dykker og redningsdykker. Funksjonene rulleres på deltagerne. Dykkeleder er alltid høyeste autoritet på dykkestedet. Maksimal dykkedybde er -30 meter. Dekompresjonsdykking skal ikke planlegges. Tillatt pustegass er ordinær luft.

Om utstyret som ble anvendt

I henhold til arbeidsforskrift om Dykking best.511 skal kommunikasjon mellom dykker og overflate alltid brukes. Trådløs kommunikasjon kan anvendes (jf. arbeidstilsynets forskrift om dykking best 511: § 56 - kommunikasjon). Trådløst anvendes imidlertid kun når forholdene tilsier at dette er trygt. I områder med mye trafikk, strøm eller andre forhold som gjør dykket krevende skal kabelkommunikasjon anvendes. Forholdene ved Haverskjæret tilsier kun bruk av

Postadresse	Org.nr. 974 767 880	Besøksadresse	Telefon	Forsker
7491 Trondheim	E-post: Arkeologi@vm.ntnu.no	Erling Skakkes gate 47b Trondheim	+ 47 73 59 21 70 Telefaks + 47 73 59 22 38	David Berg Tuddenham Tlf: + 47 73 59 22 33
Årets museum i Norge 2010 http://www.ntnu.no/vitenskapsmuseet				

All korrespondanse som inngår i saksbehandling skal adresseres til saksbehandlende enhet ved NTNU og ikke direkte til enkeltpersoner. Ved henvendelse vennligst oppgi referanse

kabelkommunikasjon under dykking. Kabelkommunikasjonen til NTNU Vitenskapsmuseet er en AmCom overflateenhet med 60.m kabel. Helmaske er Aga/Interspiro Divator.

Som ekstra sikringstiltak medbringes av dykker egen oppstigningsluft (2l- 200 bar) påmontert manometer og eget første - og annet trinn for nødoppstigning. Operasjonell dykkeplattform under prosjektet var NTNU Vitenskapsmuseets gummibåt, en Zodiac MK II Grand Raid med 40 hk. motor. Fartøyet fører mast med A-flagg og lanterner. Av graveutstyr ble det tatt med en stk. vannejector med 40 m.slange med transportabel vannpumpe. Denne sto i beredskap i tilfelle behov. Fotosystem som var brakt med var en Nikon D70 montert i Ikelite UV-hus.

Undersøkelsen

Grunnet forholdsvis krevende værforhold, sterk strøm samt begrenset med lysforhold, ble det ikke gjennomført mer enn 4 effektive dykk, hvor 5 planlagte dykk måtte avlyses etter sikkerhetsvurdering. I tillegg til å representere krevende forhold med hensyn til dykking er Nærøysundet en sterkt trafikkert led som krever oppmerksomhet fra dykkeplattform. Dykkeplattform i dette tilfellet var museets Zodiac Grand Raider MK III. Av den grunn ble det lagt ut navigasjonsvarsel for Nærøysundet over VHF før dykking startet. All dykking ble gjennomført med kabel.

Området

Området som skal sprenges vekk er bart fjell med revner og furer, hvor det i furene finnes mindre deponi av løsmasser. Dybdene på det grunneste ved staken er på om lag 4 meter ved middel vannstand. Kystverket opplyser i rapporten Haverskjærgrunnen - Utdyping (Kystverket 2010) til at grunnen kombinert med de sterke strømmene som oppstår der er en betydelig utfordring for skipstrafikken. Av den grunn ønsker man å sprengne ned grunnen til -12. I alt ser man for seg å sprengne ned et areal på om lag 10 000 m².

Observasjonene

Det ble tidlig klart gjennom dykkeundersøkelsen at Haverskjæret er et godt fiskeområde, både ut i fra fiskeforekomstene, men også ut i fra antallet med sluker og søkker som lå på bunnen. Med hensyn til søkkene ble det funnet 7 steinsøkker, hvor et par av dem kan ha til dels betydelig alder. Steinsøkkene ble utelukkende funnet i furer hvor man også hadde bevart løsmasse. Furene har her fungert som sedimentfeller, og således også som en ”kulturminnefelle”.

Et av søkkene er fysisk i størrelsen 12 x 9 x 7, med to furer som går i kryss. Furene later til å være prikkhugd, skjønt dette er noe usikkert. Et tilvarende søkke er stilt ut på museet Midt i Rørvik, med en kontekstuell tilhørighet til steinalder (boplass). Med hensyn til kronologi, er det vanskelig å gi en presis datering på de steinsøkkene som er tatt opp. Formen er i stor grad beholdt fra steinalder og inn i nyere tid. Imidlertid har man med det antallet steinsøkker som er påtruffet under disse tre dykkene et godt argument for at man har med et fiskeområde som har vært attraktivt over et langt tidsspenn.

Det ble også observert en god del jernmalm i skråningen. Det ble imidlertid ikke påtruffet andre rester etter fartøy som kan indikere mot skipsforlis. Det kjennes heller ikke til forlis i området gjennom skriftlige kilder, noe som burde være tilgjengelig med hensyn til transport av malm. Jernmalmen vurderes her til å representere et uhell som ikke har medført tap av liv eller fartøy, og således ikke nevnt i skriftlige kilder.

Fiskesøkke in situ. Alder er vanskelig å anslå da formen i store trekk er lik fra nyere tid tilbake til forhistorisk tid.
Foto: NTNU Vitenskapsmuseet ved Fredrik Skoglund

Søkkene er tildelt inkomstnummer T- 25425.

Konklusjon

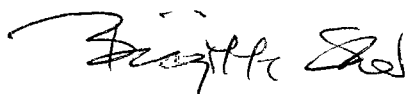
Ut i fra antallet fiskesøkker og potensiell datering på enkelte av disse kunne man ha argumenter for at Haverskjæret må betraktes som et kulturminneområde. Imidlertid er fiskesøkker en type objekt som er vanskelig å datere typologisk, og det var ikke mulig å gi en kontekstuell datering ut over at det har vært og fremdeles er en attraktiv fiskeplass. Med hensyn til vurdering av Haverskjæret som

kulturminneområde, ble det i samråd med Riksantikvaren besluttet at man valgte å oppfatte søkkene som løsfunn av usikker datering. Haverskjæret blir således ikke å betrakte som et kulturminneområde hvor det kreves dispensasjon for å utføre omsøkte sprengningstiltak.

Med hensyn til jernmalmen vurderer NTNU Vitenskapsmuseet at sprengningen ikke representer større fare for kulturminne under vann jf kulturminneloven §14.

På bakgrunn av undersøkelsen har ikke NTNU Vitenskapsmuseet videre anmerkninger til sprengningstiltaket.

Med hilsen

Birgitte Skar
Seksjonsleder

David Berg Tuddenham
Forsker